

Grace Paley 1922 yılında Bronx'da doğdu. Annesi ve babası 1905 yılında Çarlık Rusyası'ndan kaçarak Amerika'ya gelmiş Ukraynalı sosyalist Yahudilerdi. Paley, kültürünü ve dillerinin ritmini hikâyelerinde seslendireceği Rusça ve Yidişçe konuşulan bir evde büyüdü. Vietnam Savaşı'na, nükleer silahlanmaya karşı mücadele eden Paley, hayatı boyunca muhalif olmayı sürdürmüş bir politik aktivistti. Gündelik hayatın tarihini yazdığı üç hikâye kitabı yayımladı. 1997 yılında *İnsana Hiç Rahat Yok Kendinden*, *Son Dakikada Büyük Değişimler* (*Enormous Changes at the Last Minute*), *O Gün Daha Sonra* (*Later the Same Day*) adlı kitaplarının yer aldığı *Collected Stories* çeşitli ödüllere aday gösterildi.

Aylin Ülçer 1974 doğumlu. İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde okudu. Çevbir kurucu üyesi. Yayımlanan çevirilerinden bazıları şunlardır; Ursula le Guin, *Rüyanın Öteki Yakası*, Flannery O'Connor, *İyi İnsan Bulmak Zor*, Edward Said, *Yersiz Yurtsuz*.

Grace Paley
İnsana Hiç Rahat Yok Kendinden

Çeviren: Aylin Ülçer

Grace Paley
İnsana Hiç Rahat Yok Kendinden
Özgün ismi: **The Little Disturbances of Man**
© 1956 Grace Paley

ISBN: 978-605-64920-0-6

Çeviren: **Aylin Ülçer**

Yüz Yayınları: 001
Öykü: 001

1. Baskı: İstanbul, Ağustos 2014

© **Yüz Yayınları**

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Akçalı Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Yüz Yayınları:

Moda caddesi 172/2 B blok Kadıköy İstanbul

Telefon: 0216 450 29 93 Faks: 0216 450 29 93

info@yuzkitap.com

www.yuzkitap.com

Sertifika No: 27488

Editör: **Derya Önder**

Kapak tasarımı ve illüstrasyon: **Melis Rozental**

Kitap tasarımı ve uygulama: **Mehmet Ulusel**

Baskı ve Cilt:

Ofset Yapımevi

Şair Sokak, No: 4, Çağlayan Mahallesi 34410

Kağıthane / İstanbul

Telefon: 0212 295 86 01 Faks: 0212 295 64 55

Sertifika No: 12326

İçindekiler

Hadi Güle Güle, Uğurlar Olsun	9
Hem Genç Hem İhtiyar Bir Kadın	22
Suluk Pembe Rosto	38
En Gür Ses	48
Yarışma	57
Hayattan Bir Beklenti	69
Geri Dönüşü Olmayan Bir Halka	90
Uzun ve Mutlu Bir Hayattan Hüzünlü İki Kısa Öykü	
1. İkinci El Çocuk Yetiştiricileri	108
2. Çocukluktan Kalma Bir Konu	117
Hepimizi Maymuna Çeviren Zaman	128
Süzülen Gerçek	152

Hem Genç Hem İhtiyar Bir Kadın

Annem çok da uzun denemeyecek bir süre önce, hepsi de hayata sıfırdan başlayan kızlı erkekli birçok sabiye isim koymuş olan anneannemden olmuş. Anneannemin dediğine göre, bunca çocuğun müsebbibi bütünüyle aşk değilmiş ama anneannem hiçbir zaman doğruya doğru diyen biri de olmamış. Hayal gücü geniş bir kadınmış, gün boyu hikâyeler okur, gece boyunca iç çekermiş ve sonunda dedem, onun yanına bir şekilde sokulabilmek için o mahut aracıyı kullanmak zorunda kalmış. İşte esas sorun buydu. Annem, etrafının, hiçbiri de ondan daha iyi huylu olmayan erkek ve kız kardeşlerle sarılmış olmasından dolayı üzgündü.

Savaşlar, aldatmacalar, yıkılmış yuvalar, modern hayatın bütün onulmaz yaraları: Bir kurama göre bunların hepsi ortamdaki şiddetin bir parçası. Anneme gelince, o kendi sorunuyla başa çıkmak için avazı çıktığı kadar bağırır.

Başında bir erkek olsa bağırmayacağına dair yeminler eder, ama bütün o teyzeler ve dayılar, ister bekâr olsunlar, ister evli, toptan yaygaracılar. Dedem yalnız yaygaracı olmakla kalmaz, üstüne bir de insanları –insanları derken aile fertlerini kastediyorum– döver. Annemi her Allahın günü pataklarmış. Biri bana elini dahi kaldırırsa, onu doğduğuna pişman ederdim.

Anneannem eline geçen bütün bozuklukları bizim için biriktirir. Johnson Dayım umarhanede. Diğerleri şimdilik burada, ama Liz Teyzem henüz on yedi yaşında olmasına rağmen, annem onunla bir yetişkinmiş gibi konuşuyor. Daha geçen gün ona bir erkek için, gerçek bir erkek için yanıp tutuştuğunu ve lanet ola-

sı fallus simgeleriyle kaynayan, başka da bir numarası olmayan bir dünyada iki kız büyütme midesinin bulandığını söyledi. Lizzy, haklısın dedi, annemin demek istediğini anlıyordu, zaman uçup gidiyordu ve annemin ihtiyacı olan eteğinin ucunda güçlü sevecen bir eldi. Bu ahır gibi evin akustik keşmekeşini paklasa paklasa bu paklardı.

Babam, bana yüzlerce kez anlatıldığı üzere, tam anlamıyla baş döndürücü bir Fransızmış. *Savoir-faire, joie de vivre, vesaire* ile dolup taşıyormuş. Annemle deliler gibi ve geri dönüşü olmayacak şekilde aşıkarmış birbirlerine, ta ki Joanna'yla ben her şeyi onlar namına gerisingeri döndürene dek. Annem kendimi reddedilmiş gibi hissetmemi istemiyor, ama bir yandan kendisi de reddedilmiş hissetmek istemiyor, o yüzden de *benim* çok yaygaracı bir çocuk olduğumu ve her Allahın gecesi ağladığımı söylüyor. Derken Joanna bardağı taşıran son damla olmuş, gün boyu, *yalnız gün boyu olsa iyi* bütün gece meme istermiş. "... bir eş," derdi babam, "gözünün içine bakılan bir canandır, ta ki çocuklar çıkagelinceye dek ve işte o zaman..." Bu Fransızca cümlenin gerisini asla getirmezdi ama *les enfants* dediğini her duyduğumda, bizimle ilgili kötü bir şey söylediğini sezinleyerek oyuncaklarımı onun üstüne fırlatırdım. Sonraları, *les enfants* yerine *les filles* demeye başladı ama bu ucuz örtbas çabasını çabucak çözdüm. Onu gürültümüzle ve oyuncaklarla döverdük, ama anneme kalırsa babama asıl ağır gelen ona olan sevgimizdi ve günün birinde akşam yemeğine gelmedi.

Annem *Le Monde* okuyarak onun yolunu gözledi, ama babam gece yarısı sevişmek için de eve gelmedi. Ertesi gün kahvaltıyı ve öğle yemeğini de kaçırdı. İşin aslı, halen de ortada yok. Nerede diye sordüğümüzde, Direniş sırasında öldürüldü diyor annem. İki hafta sonra elimize ulaşan bir kartpostal anneme şöyle diyordu: "Beş yıl boyunca Fransa'nın hasretini çektim. Şimdiyse hayatımın geri kalanında senin hasretini çekmeye mahkûmum." O kartpostalı ne zaman elden ele geçirsek bize hâlâ aynı şeyi söyle-

meye devam ediyor.

Birlikte akşam yemeğini hazırladığımız bir gün, “Sen üçkâğıda gelmişsin anne,” dedim ona.

“Üçkâğıda mı?” diye homurdandı. “Bakıyorum da benden farklı bir dil konuşuyorsun. Senin bir şey bildiğin yok, daha doğmamıştın bile. Belki bir talihsizliktir oldu, ama gayet iyi biliyorsun ki, başka bir Fransız erkeği daha karşıma çıksa gözümü kırpmadan evlenirim. “Ah Josephine,” diye sürdürdü sözünü, neredeyse ses duvarımı aşacak şiddette bir sesle, “ah Josephine, bu sefil ülkenin iğrenç tiplerinin gözünde ben hava cıvayım, parmakla gösterip alay edecekleri gerçek bir soytarıyım. Ama orada, Fransa’da beni anırlar. Onlarla tanışmak için can attığımı hissediler. Gramerim ne kadar berbat olursa olsun, Fransızca Shakespeare gibi yazarım yemin ederim.”

Çaresizce ona sırtımı çevirdim. Ağlamaklı olmuştum.

“Hiç gülme,” dedi, “günün birinde Air France usulü ortadan kaybolacağım ve tıpkı baban gibi kıvrıkcık saçlı hoş bir Fransız erkekle hepimize sürpriz yapacağım. Babanı tanısan, kim bilir nasıl severdin ah. Büyüyen bir kızın yanı başında sürekli öyle bir adam olması. Bana teşekkür ederdin.”

“Sana zaten teşekkür ediyorum, sevgili annem” diye cevap verdim, “ama herkesin zevki kendine. Lizzy Teyze’min yaşına geldiğimde, belki de Amerikan askerlerinden hoşlanırım. Veya düşündüm de bir denizciden. Bazı askerler şimdiden hoşuma gidiyor, özellikle de Onbaşı Brownstar.”

“Senin erkekten anladığın *bu mu* yani?” diye sordu annem küçümseme dolu bir edayla çıkışarak.

Neden sonra Onbaşı Brownstar’ı bir daha düşünüp tarttı. “Eh, belki de haklısındır. O güçlü görünümlü çizmeler... Çok erkeksi.”

“Ya? Ne oldu birden?”

“Biliyorum, tamam. Sanatçı ruhlu bir insanım ve bazen iki ayrı görüşü birden savunabiliyorum. Lizzy’nin onunla dolaştığı-

nın farkındayım,o yüzden ister istemez etkileniyorum. Lizzy’ye şöyle bir bak, babanın nasıl bir kıza vurulduğunu anlarsın. Her şeyiyle aynı ben. Vücudunu şahane bir şekilde taşıyor. Olağanüstü bir esneklik. İstese elde edemeyeceği erkek yok.”

“İsteddiği bazı erkekleri elde etti bile.”

Tam o dakika, son anda damlayan banker anneannem, bizim için 4 dolar 65 sent biriktirmiş olmanın gururuyla kapıdan girdi. “Off, sıcaktan bayılacağım,” diyerek iç çekti. “İşte, alın bakalım. Şimdi güzel bir yemek yap Marvine, göreyim seni, bu sefer biraz çaba göster, olmaz mı? Josie, koş bir avokado kap gel ve Marvine, cimrilik etme de tereyağını bol bol koy. Josie tatlım, dışarısı felaket sıcak, o yüzden annen ses edemez. Artık genç bir hanım sayılırsın. Buz gibi bira var, bir yudum ister misin?”

Bir insan daha ne kadar düşünceli olabilir ki? Bu iltifata hakkıyla mukabele edebilmek için yarım bardak bira içtim ki aslında o asitli şeyden nefret ederim. Kâh kızarttık, kâh buğuladık, kâh dilimledik, kâh doğradık ve en sonunda enfes bir akşam yemeği ortaya çıktı. Yemekleri ben pişirdim, annem de sosları hazırladı. Gurmelikte kendini aştığı başka bir seferin ağız sulandırıcı anılarını anlatarak başına öyle bir ekşidik ki, sonunda tamamen gururu okşandığından, annem sosu fazla fazla yaptı ve biz de artan sosu tuzlu krakerlerin üzerine sürerek yanında buzlu *cafe au lait* ile tatlı niyetine yedik. Ben sofrayı kaldırırken ailenin maskotu olan Joanna, anneannemin kucacağına oturup ona günübirlik yaz kampında geçirdiği sekiz saatin tüm ayrıntılarını bütün inandırıcılığıyla bir bir sayıp döktü.

“Kadınlar,” dedi anneannem takdirle, “bütün hayatımın neşe kaynağı ve tesellisi oldular. O tertemiz yüzleri ve söz dinleyişleriyle bütün küçük kızları daha ilk günden bağırma bastım ben...”

“Erkekler kadınlardan daha farklı,” dedi Joanna; bu hikâyenin tamamında söyleyip söyleyeceği yegâne şey bu olacaktı.

“Doğru söylüyorsun,” dedi anneannem, “başıma dert olan

hep erkekler olmuştur bugüne dek. Erkekler ve oğlanlar... Herhalde onları anlamıyorum ben. Ama peşi peşine gözünüzün önüne getirin, hepsini sırayla, Johnson, Revere ve Drummond... elin çocukları değiller ya, onlar da nihayetinde benden çıktılar. Ama istisnasız hepsi, ama hepsi hepsi hepsi, her biri alıp başını gitti, beden ve kalben benden fersah fersah uzaktalar.”

“Boş versene anneanne,” dedim onu avutmayı umarak, “hepsi de çok nemruttu zaten. Onları şu kadarıcık özlüyorsam ne olayım.”

Anneannem perişan bir bakış attı bana. “Herkesin oğulları böyle,” diye açıkladı. “Önce nemrutlar, sonra bir bakmışsın yoklar.”

Bu konuşmadan sonra kedere boğularak oturup kaldı. Joanna anneannemin ayağının dibindeki mindere kıvrıldı, bir ucuna sarılıp uykuya daldı. Annem geçen haftanın *Le Monde* gazetesini piyano sırasının içinden çıkardı, yeğenine tecavüz etmiş, öz annesini öldürmüş, otuz sekiz yıl boyunca mutlu mesut yaşayıp gittikten sonra işgüzar bir polis amiri tarafından tam da muhterem bir ihtiyar olup çıktığında enselenmiş Provence’lı bir çiftçinin hikâyesini okuyarak kendini teskin etti. Ben bulaşıkları yıkarırken o da bu hikâyeyi eften püften ana dilimize çevirdi.

Gece oldu ve sohbetimiz her daim pek faal olan kapı zilimiz sayesinde nihayet yeniden canlandı. Gelen Lizzy’ydi ve yanında Onbaşı Brownstar’ı da getirmişti. Joanna’yı dışarı bira almaya yolladık ve derhal dans faslına geçtik. Onbaşı büyük bir işbirliği içinde, herkesle dans ediyordu. Bir fırsatını bulup odama sığıştım, koca dudaklarıma taşırmadan bol bol ruj sürdüm ve kaburgaları sayılan gövdemin etrafına fırlak bir de sutyen kondurdum ki Onbaşı benim Joanna’dan büyük olduğumu anlayabilsin.

“Dünya tatlısın, günün birinde çok canlar yakan bir genç kız olacaksın, Harikalar Diyarı’nın Sayın Alice’i.”

“Ben şimdiden bir genç kızım Onbaşı.”

“Ya, *evet*,” dedi popomun sol tarafını mıncıklayarak.

Lizzy meyve kokteyli kâsesini elden ele dolaştırıp herkese Ritz krakerleri dağıtıyor, Onbaşı’nın benimle dans ettiği anlarda, o da annemle ya da Joanna’ya dans ediyordu. Erkek arkadaşımın bu denli beğenilmesi öyle çok hoşuna gitmişti ki içerideki tek erkeğin onbaşı olduğu mutluluktan bir karış havada olan aklımdan uçup gidiverdi. Gecenin doruk noktasında Onbaşı, “Hepiniz bana Brownny diyebilirsiniz,” dedi.

Sabaha karşı ikiye kadar havacı şarkıları söyledik ve anneannem onun gördüğü savaştan bu yana şarkıların pek değişmemiş olduğunu söyledi. “Ama askerler daha genç,” diye de ekledi. “Evlat, hâlâ anneni meraktan öldürecek yaşta görünüyorsun.”

“Kimsenin beni merak etmesine gerek yok, kırk tarakta bezim var benim. İşin aslına bakılırsa, sürekli terfi ettiriliyorum. Çekirdekten yetişiyorum,” dedi Lizzy’ye göz kırparak. “Gayet iyiyim ben... Bu arada,” diye sürdürdü lafını, “rica etsem beni misafir edebilir misiniz? Yerde bile yatarım, hiç önemli değil.”

“Yerde mi?” diye postayı koydu annem. “Aklını mı kaçırdın sen? Cumhuriyet ordusunun askerini yerde yatıracağız ha? Hayatta olmaz. Portatif bir karyolamız var. Öyle çok lüks bir şey değil... bildiğin ordu karyolası. Onu güzelce aç ve rahat bir uyku çek Onbaşı.”

“Eyvahlar olsun,” dedi anneannem esneyerek, “yatmak demişken, baban çoktan eve dönmüştür Marvine. Ben de yavaştan gideyim artık.”

Brownny centilmenliğe yakışır şekilde Lizzy’yle anneannemi eve bırakmaya karar verdi. O geri döndüğünde, annemle Joanna yapayalnız kollarıyla birbirlerini sarıp sarmalamış halde uykuya dalmışlardı.

Perdelerin ardından gizlice, cildini hiç düşünmeden hoyratça kendini keseleyişini seyrettim. Sonra pırl pırl ve çıplak halde çarşafın arasına doğru sokuldu.

Ayakkabılarımı çıkarıp parmak uçlarımda mutfığa gittim. Ona soğuk bir bira doldurdum. Dosdoğru yanına gittim, başu-

cuna oturdum. “Sana buz gibi bira getirdim Brownny. Onca yol yürüdükten sonra sıcaklamışsındır,” dedim.

“Vay canına, sağol Halis Alice Şekerpare, sahiden fena halde sıcaklamıştım. Sen gerçek bir dostsun.”

Doğruldu ve koca bardağı bir dikişte gövdeye indirdi. Ona bakmaya başladım ve gözlerimi göbek deliğine kadar indirdim. Boş bardağı yere koydu, bana sırttı. Şaka olsun diye yüzüme geçirdi ve işte o zaman doğruyu söylemekten başka çarem kalmadı. “Ah Brownny,” dedim, “seni o kadar seviyorum ki.” Kollarımı gövdesine doladım ve yüzümü altuni göğüs kıllarına yasladım.

“Hop hop, ağır ol şekerparem. Ben de seni seviyorum. Bir numarasan sen.”

Sonra onu ağzının ortasından öptüm.

“Seni gidi Josephine, bunu sana kim öğretti allasen?”

“Kendi kendime öğrendim. Bileğimde alıştırma yaptım. Bak göstereyim mi?”

“Seni gidi Josephine!” dedi yeniden. “Josephine, sen yalancısın. Hem de yalancının daniskası!”

Bundan sonra bana muhabbeti arttı, o da bana sarıldı ve beni ağzımın ortasından öptü.

“Vay vay vay,” diye dalga geçtim, “sana bunu kim öğretti? Lizzy mi?”

“Kapa çeneni,” dedi. Beni sevdiğe, sohbeti azalmaya yüz tutmuştu.

Onun yanına yattım; bir erkeğin hissettiği duygularla ne derece dönüşüme uğrayabileceğini görünce sahidem çok şaşırđım. Beni hevesle sevdi, ben de onun gönlünden geçeni anladığımı belli etmek için, “Brownny, canın ne istiyor? Şey yapalım mı Brownny?” diye fısıldadım.

Hoppala! Bunu dememle birlikte yataktan dışarı fırladı, nevesimi havalandırdığı gibi omuzlarının üstüne sardı ve sızlanmaya başladı. “Aman Tanrım... yanmışım ben,” dedi, “bu yaptığımdan dolayı tutuklanabilirim. Askeri inzibat tarafından yakalanıp

hayatımın geri kalanını kodeste geçirebilirim.” Bana baktı. “Tanrı aşkına önünü ilikle. Annenin uyanması an meselesi.”

“Brownny, ne oldu şimdi?”

“Sen daha çocuksun, felaket akıllısın tamam, ama hiç de hayrına değil bu akılların. Anlamıyor musun? Bu, bütün hayatımı mahvedebilir.”

“Ama Brownny...”

“Başımın nasıl bir belaya gireceğini düşünsene! Tutuklanabilirim! Sen daha bebensin. Şaka gibi bir şey bu. İnsan senin gibi bir bebekle evlenebilir belki, ama sana el sürmek bir suç. İşte bu çok komik, ha ha ha.”

“Ah Brownny, seninle evlenmeyi çok isterim.”

Karyolanın ucuna oturdu ve beni kucağına çekti. “Vay canına, ne komik bir çocuksun sen. Sahiden bu kadar çok mu hoşlanıyorsun benden?”

“Sana âşığım. On numara bir eş olurum sana Brownny. Bilmem farkında mısın ama, bu evi baştan aşağı ben çekip çeviriyorum. Annem çalışmadığında bütün zamanını babamın durumuna kafa patlatarak geçirir. Joanna'nın saçlarını her gün ben tanyorum. Elbiselerini *ben* ütölüyorum. Senin için bir bebek bile doğurabilirim. Brownny ben bunları gayet...”

“Yok, yok! Hayır! Duymamış olayım. On sekiz yaşına kadar kimsenin bu iş için seni kandırmasına izin verme sakın. Sen bebek gibi saf kalmalısın ve hiç değilse on sekizine kadar kendini zora sokmamalısın.”

“Brownny, o karargâhta kendini yalnız hissetmiyor musun? Yani Lizzy yakınında olmadığı zaman, ben de yakınında olmayınca... Sence de vücudum güzel değil mi?”

“Bilmem, güzel herhalde...” Güldü ve elini samimi bir şekilde gömleğimin altına soktu. “Gayet güzel aslında, hele daha tam olgunlaşmadığı düşünülürse.”

Arzumu bastıramadım ve daha konuşmasını bitirmeden onu aralık dudaklarından öptüm, dudaklarımı şapır şupur dişlerine